

Besluit van 14 november 2012 houdende opleidings- en erkenningseisen voor het profiel verslavingsgeneeskunde* 1,2,3,4,5

(Besluit Verslavingsgeneeskunde)

Het College Geneeskundige Specialismen,

Gelet op de Regeling specialismen en profielen geneeskunst van de KNMG en het Toetsingskader Profielen

Gezien het advies van het Federatiebestuur KNMG, de VVGN, de NVAVG, GGZ Nederland, de Adviesraad, de NVKG, de HVRC en de MSRC

BESLUIT:

---

* Dit Besluit is gepubliceerd in Medisch Contact van 14 december 2012, nr. 50 en treedt in werking op 1 juli 2013.

¹ Dit Besluit is gewijzigd bij besluit van 11 december 2013 houdende de wijziging van het Kaderbesluit CHVG en specifieke besluiten in verband met individualisering opleidingsduur waarvan op 17 april 2014 mededeling is gedaan in de Staatscourant. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2015.

² Dit Besluit is gewijzigd bij besluit van 8 juli 2015 houdende de wijziging van diverse specifieke besluiten waarvan op 30 juli 2015 mededeling is gedaan in Medisch Contact. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2016.

³ Dit Besluit is gewijzigd bij besluit van 13 juni 2018 houdende de wijziging van het diverse profielbesluiten van het CGS waarvan mededeling is gedaan in Medisch Contact van 12 juli 2018, nr. 28-29. Dit besluit treedt in werking op 13 juli 2018 en werkt terug tot en met 1 juli 2018.

⁴ Dit Besluit is gewijzigd bij het besluit van 13 maart 2019 houdende de algemene eisen voor de opleiding, registratie en herregistratie voor de geneeskundig specialist en voor de erkenning van opleiders, opleidingsinstellingen en opleidingsinstututen waarvan op 24 december 2019, nr. 70045, mededeling is gedaan in de Staatscourant. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2020.

⁵ Dit Besluit is gewijzigd bij besluit van 11 december 2019 houdende de wijziging van diverse profielbesluiten van het CGS waarvan mededeling is gedaan in Medisch Contact van 16 januari 2020, nr. 03. Dit besluit treedt met terugwerkende kracht in werking op 1 januari 2020.

Hoofdstuk A Algemene bepalingen

A.1. Begripsomschrijvingen

In dit besluit wordt verstaan onder

- a. verslavingsgeneeskunde: het deelgebied van de geneeskunde dat zich richt op preventie, diagnostiek en behandeling van misbruik en verslaving van middelen, waaronder alcohol en tabak, illegale middelen en geneesmiddelen alsook de zogenaamde gedragsverslavingen als pathologisch gokken, eetverslaving, koopverslaving, seksverslaving, gamen en internetgebruik zonder controle;
- b. verslavingsarts: een arts die is ingeschreven in het betreffende profielregister;
- c. opleiding: de opleiding tot verslavingsarts;
- d. opleidingsplan: het Opleidingsplan Verslavingsgeneeskunde van de Vereniging voor Verslavingsgeneeskunde Nederland (VVGN);
- e. opleidingsinstituut: een instituut dat ten behoeve van de uitvoering van de opleiding tot verslavingsarts door de registratiecommissie* is erkend en dat het cursorisch onderwijs verzorgt;
- f. ambulantly: poliklinische zorg en dagbehandeling;
- g. intramuraal: klinische (opgenomen in ziekenhuis) en residentiële (opname zonder 24 uren zorg) zorg.

A.2. Schakelbepaling

1. De bepalingen van het Kaderbesluit CGS zijn van toepassing, tenzij in dit besluit anders bepaald.
2. In het Kaderbesluit CGS wordt voor de verslavingsgeneeskunde verstaan onder:
  - a. aios: arts in opleiding tot verslavingsarts;
  - b. specialist: verslavingsarts KNMG;⁶
  - c. specialisme: verslavingsgeneeskunde;⁷
  - d. wetenschappelijke vereniging: Vereniging voor Verslavingsgeneeskunde Nederland.

A.3. Profiel

1. De verslavingsgeneeskunde wordt in dit besluit als profiel binnen cluster 1 aangewezen, hieraan wordt de titel verslavingsarts verbonden en er wordt een register van verslavingsartsen ingesteld.
2. De KNMG kan bepalen, dat een titel, bedoeld in het eerste lid, als dienstmerk wordt gedeponeerd, waarbij achter de titel de afkorting KNMG wordt geplaatst. In dat geval wordt een reglement voor het gebruik van het toezicht op het betreffende dienstmerk opgesteld.

A.4. Opleidingsplan

De opleiding tot verslavingsarts voldoet aan het opleidingsplan.

Hoofdstuk B De opleiding

B.1. Duur

De duur van de opleiding bedraagt twee jaar.

B.2. Profielgebonden competenties

De arts in opleiding tot verslavingsarts voldoet aan het einde van de opleiding aan de profielgebonden competenties zoals omschreven in de bijlage.

B.3. Structuur van de opleiding

1. De opleiding bestaat uit:
  - a. praktijkopleiding;
  - b. cursorisch onderwijs;
  - c. zelfstudie.
2. De praktijkopleiding, bedoeld in het eerste lid onder a., bestaat uit

---

* Tot 1 januari 2013: de HVRC, vanaf 1 januari 2013: de Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten (RGS)

⁶ Besluit CGS van 8 juli 2015

⁷ Besluit CGS van 8 juli 2015

- a. ten minste één opleidingsperiode van ten minste zes maanden intramuraal;
  - b. ten minste één opleidingsperiode van ten minste zes maanden ambulante;
  - c. ten minste één stage van ten minste drie maanden in het tweede opleidingsjaar.
3. Een stage kan gevolgd worden bij een:
- a. jeugdkliniek;
  - b. afdeling voor ouderen;
  - c. afdeling voor neuro-cognitieve stoornissen in relatie tot verslaving;
  - d. afdeling voor heroïneonderhoudsbehandeling;
  - e. dubbeldiagnose afdeling in een psychiatrisch ziekenhuis;
  - f. forensische kliniek;
  - g. OGGZ-afdeling;
  - h. preventieve afdeling;
  - i. psychiatrische consultatieve dienst in een niet-universitaire opleidingsinstelling.
  - k. behandeling oudere verslaafden.

B.4. Inhoud van de opleiding

1. De opleiding omvat in ieder geval de volgende thema's:
  - a. intake;
  - b. behandeling;
  - c. psychiatrische comorbiditeit;
  - d. lichamelijke comorbiditeit;
  - e. public health en preventie;
  - f. beleid, beheer en veiligheid.
2. De opleiding biedt een goede verhouding tussen 'cure' en 'care'.
3. De aios doet tijdens de opleiding ervaring op in de patiëntenzorg, zowel intramuraal als ambulante, in het bijzonder met crisissituaties, intoxicatie en detoxificatie. Hierbij wordt in ieder geval ervaring opgedaan met volwassenen.

B.5. Cursorisch Onderwijs

1. De aios volgt per opleidingsjaar ten minste 40 dagen cursorisch onderwijs.
2. Het cursorisch onderwijs betreft in ieder geval de volgende onderdelen:
  - a. basisvaardigheden;
  - b. basisprincipes van de neurobiologie;
  - c. verslavingsgeneeskunde basis;
  - d. algemene aspecten van psychiatrische comorbiditeit;
  - e. public health: verslaving en preventie;
  - f. gesprekstherapie;
  - g. neurobiologische aspecten van verslaving;
  - h. verslavingsgeneeskunde verdieping;
  - i. speciële psychopathologie en verslaving;
  - j. public health: verslaving en beleid.

B.6. Vrijstelling (vervallen)⁸

Hoofdstuk C De erkenning

Titel I De opleider

C.1. Erkenningseisen opleider

1. In afwijking van artikel C.7. lid 1 sub a. Kaderbesluit CGS kan een verslavingsarts als opleider worden erkend wanneer hij ten minste vijf jaar direct voorafgaand aan de erkenning is geregistreerd als verslavingsarts en ten minste sedert een jaar direct voorafgaand aan de erkenning werkzaam is in de betreffende opleidingsinstelling.
2. De opleider voldoet aan de volgende aanvullende eisen:
  - a. hij is tenminste voor 0,6 fte werkzaam in de opleidingsinstelling;
  - b. hij heeft een zorgvuldige en inzichtelijke praktijkvoering, met name wat betreft de registratie van

⁸ Besluit CGS van 11 december 2013

- patiëntgegevens;
- c. hij is ten minste 0,2 fte beschikbaar voor de opleiding;
  - d. hij is ten minste 16 uur per week werkzaam in de directe patiëntenzorg.
3. Van het eerste lid kan in bijzondere gevallen door de registratiecommissie ontheffing worden verleend.

C.2. Verplichtingen opleider

1. In aanvulling op het Kaderbesluit CGS kan de opleider voor de opleiding van maximaal drie aiossen tegelijkertijd verantwoordelijk zijn.
2. Van het eerste lid kan in bijzondere gevallen door de registratiecommissie ontheffing worden verleend.
3. De opleider kan, wanneer de opleidingsinstelling op meer locaties is gevestigd, zijn opleidingsstaken deels delegeren aan een verslavingsarts, werkzaam op de betreffende locatie. Dit dient schriftelijk en met goedkeuring van het opleidingsinstituut plaats te vinden.

Titel II De opleidingsinstelling

C.3. Erkenningseisen opleidingsinstelling?

Om voor erkenning als opleidingsinstelling in aanmerking te komen voldoet de instelling in aanvulling op het Kaderbesluit CGS aan de volgende eisen:

- a. de instelling functioneert op het gebied van de verslavingszorg;
- b. in de instelling komen de in het opleidingsplan beschreven competenties aan de orde;
- c. de instelling heeft ten minste twee verslavingsartsen in dienst;
- d. de instelling beschikt over adequate medisch-administratieve ondersteuning;
- e. de aios kan gebruik maken van een onderzoekkamer en beschikken over een afzonderlijke werkplek;
- f. ten behoeve van de instelling zijn in ieder geval de volgende consultants, disciplines of faciliteiten beschikbaar: een psychiater, een of meer medisch specialisten of een huisarts en een apotheek.

Titel III Het opleidingsinstituut

C.4. Erkenningseisen

De registratiecommissie kan voor de erkenningseisen, zoals vastgelegd in artikel E.11, eerste lid, onder a van het Kaderbesluit CGS ontheffing verlenen.

Hoofdstuk D Herregistratie

D.1. Profielregister

1. Er wordt een register van verslavingsartsen ingesteld.
2. De registratiecommissie is belast met de behandeling van aanvragen tot inschrijving in het register van verslavingsartsen.

D.2. Werkzaamheden als verslavingsarts

Het werkzaam zijn omvat:

- a. het verrichten van algemene en specifieke diagnostiek, behandeling en begeleiding bij patiënten met verslavingsproblematiek;
- b. bij voorkeur ook preventie- en consultant werkzaamheden.

D.3. Deelname kwaliteitsvisitatie¹⁰

(vervallen)

Hoofdstuk E Slotbepalingen

E.1. Overgangsbepalingen¹¹

1. (vervallen)
2. (vervallen)

---

⁹ Besluit CGS van 11 december 2019

¹⁰ Besluit CGS van 11 december 2019

¹¹ Besluit CGS van 11 december 2019

3. (vervallen)
4. (vervallen)
5. De opleider, stageopleider, opleidingsinstelling, stage-instelling en het opleidingsinstituut, door de VVGN per datum inwerkingtreding van dit besluit als zodanig erkend, wordt geacht per datum inwerkingtreding van dit besluit door de registratiecommissie te zijn erkend, tot de datum dat een besluit is genomen op de aanvraag tot erkenning bij de registratiecommissie.
6. De erkenningseisen en -verplichtingen van de VVGN aan de opleider, stageopleider, opleidingsinstelling, stage-instelling en het opleidingsinstituut, zoals gesteld voor datum inwerkingtreding van dit besluit zijn verbindend tot de datum dat een besluit is genomen op de aanvraag tot erkenning door de registratiecommissie.

E.2. Publicatie

1. Dit besluit wordt gepubliceerd op de website van de KNMG.
2. In het officiële orgaan van de KNMG wordt mededeling gedaan van dit besluit.

E.3. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 juli 2013.

E.4. Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit verslavingsgeneeskunde.

Utrecht, 14 november 2012

prof. dr. R.J. Stolker,
voorzitter CGS

mw. mr. V.J. Schelfhout-van Deventer,
secretaris CGS

Toelichting

Algemeen

Dit besluit bevat aanvullende opleidings-, erkennings- en herregistratie-eisen voor het profiel verslavingsgeneeskunde.

Artikelsgewijs

Artikel A.2. Schakelbepaling

De verslavingsgeneeskunde heeft raakvlakken met diverse geneeskundige specialismen. Vanwege de structuur van de opleiding is wat de regelgeving betreft ervoor gekozen het Kaderbesluit CGS zoveel mogelijk te volgen. Niet alle bepalingen van het Kaderbesluit CGS zijn van toepassing op de verslavingsgeneeskunde. Waar nodig zijn in dit besluit daarom andere bepalingen opgenomen.

Artikel A.3. Profiel

Lid 1: het instellen (en opheffen) van een profielregister door het CGS is vastgelegd in artikel 14 van de Regeling. Anders dan voor het specialistenregister geldt, vloeit de taak tot het instellen van een profielregister niet voort uit de Wet BIG.

Lid 2: Anders dan bij registratie in een specialistenregister leidt een registratie in een profielregister niet tot het wettelijke recht een beschermende titel te voeren. De titel verbonden aan een inschrijving in een profielregister is niet wettelijk beschermd. Door de introductie van een dienstmerk kan de titel verbonden aan de inschrijving in een profielregister worden beschermd. Op die manier wordt bewerkstelligd dat alleen artsen die in het register staan ingeschreven rechtmatig de daarbij behorende titel kunnen voeren. Dit reglement vormt een invulling van de eis uit artikel 2.37, eerste lid van de Benelux Merkenwet dat bij een collectief merk een reglement op het gebruik en het toezicht moet worden aangeleverd waarin de gemeenschappelijke kenmerken van de waren of diensten worden vermeld en tot waarborg waarvan het merk is bestemd. Het moet eveneens bepalen op welke wijze een deugdelijke en doeltreffend toezicht op deze kenmerken wordt gehouden, met de bijbehorende passende sancties.

Artikel B.2. Profielgebonden competenties

In het opleidingsplan zijn de competenties nader uitgewerkt. Het is niet de bedoeling dat al deze punten apart worden doorgenomen, maar dat in de geest van het opleidingsplan wordt gehandeld. Per cluster wordt bekeken of de aios aan het eind van de opleiding aan de competenties voldoet.

Artikel B.3. Structuur opleiding

Er zijn drie eisen voor het werkplekieren in de twee jaar durende opleiding: er moet minimaal 6 maanden intramuraal gewerkt zijn en minimaal 6 maanden ambulant; daarnaast moet er een periode van 3 maanden worden doorgebracht op een afdeling naar keuze en in overleg met het opleidingsinstituut in het kader van het IOP, de specifieke interesse of de toekomstige functie van de aios.

Artikel B.4. Inhoud van de opleiding

De opleiding moet een goede verhouding tussen 'cure' en 'care' bieden, wat wil zeggen dat de opleiding niet alleen op chronische of alleen op curatieve zorg mag zijn gericht.

Artikel C.1. en C.2. Erkennings-eisen en verplichtingen opleider

De opleider moet tenminste 0,6 fte werkzaam zijn in de opleidingsinstelling. Achtergrond van deze bepaling is dat als een aios vier dagen per week in de opleidings- of stage-instelling aanwezig is, de opleider minimaal drie van de vier dagen aanwezig kan zijn. Het aantal aios per opleider is gemaximeerd om individuele, persoonlijke begeleiding mogelijk te laten blijven. In de praktijk zullen er één á twee aios per opleider zijn. De registratiecommissie geeft in beleidsregels aan wanneer ontheffing kan worden verleend ingevolge artikel C.1. lid 2. Hetzelfde geldt voor de ontheffing genoemd in artikel C.2, tweede lid.

Artikel C.3. Erkennings-eisen

Met de instelling functioneert wordt bedoeld dat de instelling verslavingszorg als taak heeft. De gebruikelijke facetten van de verslavingszorg zijn de curatieve geneeskunde en de zorg voor de chronische patiënten; de behandeling van alcohol- en van drugspatiënten. Een instelling kan voor één of meer stages worden erkend. Onder e van dit artikel is geregeld dat de aios over een eigen werkruimte moet beschikken. Hieronder wordt mede verstaan een ruimte die voor een ander doel in gebruik is, maar toegankelijk is voor de aios.

Artikel E.1. Overgangsbepalingen¹²

¹² Besluit CGS van 11 december 2019

De opleider, stage opleider, opleidingsinstelling, opleidingsinstituut en stage-instelling behouden hun erkenning volgens het recht van de VVGN tot het moment waarop de registratiecommissie een besluit op de aanvraag tot erkenning heeft genomen.

Bijlage

Profielgebonden competenties

1. **Medisch handelen**

De verslavingsarts toont professioneel gedrag en heeft kennis en vaardigheden naar de stand van het vakgebied waardoor hij in staat is gegevens te verzamelen en te interpreteren, zodat hij diagnostische en therapeutische en evidence based beslissingen kan nemen binnen de grenzen van de discipline en expertise. Hij verleent up-to-date effectieve zorg, op ethisch verantwoorde wijze.

2. **Communicatie**

Om de kwaliteit van patiëntenzorg en de patiënttevredenheid te kunnen waarborgen, onderhoudt de verslavingsarts effectieve relaties met patiënten en hun omgeving. De verslavingsarts communiceert op heldere, transparante, effectieve en efficiënte wijze bij de behandeling. Het gaat daarbij om zowel verbale als non-verbale communicatie. Hij draagt zorg voor een verantwoorde gezamenlijke besluitvorming.

3. **Samenwerking**

De verslavingsarts kent de algemene structuur van de gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening en de eigen organisatie. Hij participeert in een netwerk van functionele samenwerkingsrelaties en maakt optimaal gebruik van beschikbare expertises.

4. **Kennis en wetenschap**

De verslavingsarts kenmerkt zich door zijn streven naar vermeerdering van zijn kennis en kunde in het vakgebied. Hij kan wetenschappelijke vragen die uit de aspecten zoals verweven met de praktijk naar voren komen, onderkennen en kritisch beschouwen en hij kan daar op basis van eigen waarneming, kennis en ervaring komen tot vragen voor wetenschappelijk onderzoek. De verslavingsarts bevordert naast zijn eigen deskundigheid op het gebied van de verslavingsgeneeskunde ook die van alle professionele medebetrokkenen.

5. **Maatschappelijk handelen**

Het handelen binnen dit competentiegebied omvat het afwegen van de belangen van de patiënt in relatie tot de belangen van andere hulpvragers en maatschappelijke belangen. Kern is het maatschappelijk verantwoord uitoefenen van het beroep. Naast de maatschappelijke en culturele context zijn vele factoren van invloed op zorg. Kennis van (beroeps-)ethiek en wetgeving/ juridische aspecten zijn tevens van belang.

6. **Organisatie**

Om als verslavingsarts efficiënt en effectief te functioneren spant hij zich in voor een goede organisatie. In feite functioneert de verslavingsarts als manager van zijn eigen werkzaamheden, maar ook als die van anderen. De verslavingsarts neemt besluiten met betrekking tot gebruik of inzet van middelen en medewerkers, het stellen van doelen en prioriteiten, het maken van beleid en hij organiseert het werk naar een balans tussen het beroepsmatig handelen en de behoefte aan verdere ontwikkeling van zichzelf en de organisatie.

7. **Professionaliteit**

De verslavingsarts levert patiëntzorg op een integere, oprechte en betrokken wijze. Hij integreert op adequate manier de hiervoor genoemde competenties. Hij neemt verantwoordelijkheid voor zijn handelen en bewaart de juiste balans tussen persoonlijke en professionele rollen. Hij kent de grenzen van zijn competenties en handelt daarbinnen, dan wel schakelt andere deskundigen in. Hij stelt zich toetsbaar op. Hij registreert op verantwoordelijke wijze zijn complicaties en participeert in het visitatiesysteem van de wetenschappelijke vereniging. Hij herkent ethische dilemma's, heeft inzicht in de ethische normen en houdt zich aan de wetgeving. Hij is zich bewust van zijn voorbeeldfunctie binnen de gezondheidszorg.